

**VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS KELMĖS LIGONINĖS JURISTĖ, KURIAI
PAVESTA VYKDYTI UŽ KORUPCIJAI ATSPARIOS APLINKOS KŪRIMĄ
ATSAKINGAM ASMENIUI PRISKIRTINAS FUNKCIJAS,
IRENA SIRUSIENĖ**

**IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO**

2023 m. gruodžio 19 d.
Kelmė

Bendrosios nuostatos

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – Korupcijos prevencijos įstatymas) 10 straipsniu, Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) direktoriaus 2021 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 2-246 „Dėl Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos) ir Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. V-721 „Dėl Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), Viešojoje įstaigoje Kelmės ligoninėje (toliau – Ligoninė) buvo išanalizuota korupcijos pasireiškimo tikimybė viešųjų pirkimų srityje laikotarpiu nuo 2022 m. sausio 1 d. iki 2022 gruodžio 30 d.

Šios analizės pagrindu buvo parengta motyvuota išvada.

Sprendimą analizuoti korupcijos pasireiškimo tikimybę viešųjų pirkimų srityje Ligoninė priėmė, atsižvelgdama į STT atliktą korupcijos rizikos analizę ir 2022 m. balandžio 8 d. raštu Nr.-01-2991 pateiktą išvadą (toliau – Išvadą) ir minėtos veiklos srities priskyrimą sritims, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Ligoninės viešųjų pirkimų srityje atliko ir motyvuotą išvadą surašė Ligoninės juristė, kuriai pavesta vykdyti už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingam asmeniui priskirtinas funkcijas Irena Sirusienė.

Veiklos srities vertinimo tikslas - nustatyti konkrečius korupcijos rizikos veiksnius, kitas sąlygas bei aplinkybes, galinčias sukurti prielaidas Ligoninės darbuotojams padaryti korupcinio pobūdžio nusižengimus, pateikti siūlymus dėl viešųjų pirkimų proceso (vykdymo ir teisinio reglamentavimo)

tobulinimo, prireikus, parengti bei įgyvendinti korupcijos prevencijos priemonės vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar pašalinti.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas atliktas analizuojant teisės aktų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų procesą, ir dokumentų turinį, stebint ir analizuojant prieinamą informaciją (internetu svetainės, intranetas ir dokumentų valdymo sistema), kreipiantis papildomos informacijos į viešųjų pirkimų specialistą, vyriausiąjį finansininką bei kitus atsakingus darbuotojus.

Teisės aktų nuostatų analizė

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas atliktas vadovaujantis:

Korupcijos prevencijos įstatymu;

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas);

Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymu (toliau - Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas)

Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu, patvirtintu Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 „Dėl Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas);

Informacijos viešinimo Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS) tvarkos aprašu, patvirtintu Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. 1S-91 „Dėl Informacijos viešinimo Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Informacijos viešinimo CVP IS tvarkos aprašas);

Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1261 „Dėl Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo patvirtinimo“ (toliau – Bendrųjų reikalavimų interneto svetainėms aprašas);

Rekomendacijomis dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi kontrolės ir priežiūros, patvirtintomis Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos (toliau– VTEK) 2021 m. lapkričio 24 d. sprendimu Nr. KS-332 „Dėl Rekomendacijų dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi kontrolės ir priežiūros patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos dėl VPIDĮ laikymosi kontrolės ir priežiūros);

Viešųjų pirkimų tarnybos parengtomis gairėmis „Pirkimų organizavimas ir vidaus kontrolė“;

STT parengtomis bei Išvadoje pateiktomis rekomendacijomis;

Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovu (2018 m. 2-asis papildytas ir pataisytas leidimas) (toliau – Antikorupcinės aplinkos vadovas).

Šakine korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2020–2022 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. lapkričio 6 d. įsakymu Nr. V-2521 „Dėl Šakinės korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2020–2022 metų programos patvirtinimo“ (toliau - Šakinė korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2020–2022 metų programa);

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą viešųjų pirkimų srityje, buvo išanalizuoti šie Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės teisės aktai, dokumentai ir sprendimai:

Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašas, patvirtintas Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės direktoriaus 2020 m. lapkričio 17 d. įsakymu Nr. V-133 „Dėl Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašo patvirtinimo“ (toliau - Pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašas);

Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir kontrolės tvarkos aprašas (toliau – Aprašas), patvirtintas Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės direktoriaus 2021 m. rugsėjo 24 d. įsakymu V-166 (1.4);

Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės 2022 metų viešųjų pirkimų planas, patvirtintas Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės direktoriaus 2022 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. V-28 (1.4) „Dėl Lietuvos Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės direktoriaus 2022 metų viešųjų pirkimų plano tvirtinimo“;

2022 m. Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės viešųjų pirkimų plano pakeitimai, patvirtinti Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės direktoriaus: 2022 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. V-43 (1.4); 2022 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. V-52 (1.4); 2022 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. V-55 (1.4); 2022 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. V-59 (1.4);); 2022 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-66 (1.4);); 2022 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. V-71 (1.4);); 2022 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. V-77 (1.4);); 2022 m. birželio 6 d. įsakymu Nr. V-80 (1.4); 2022 m. liepos 30 d. įsakymu Nr. V-90 (1.4); 2022 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-121 (1.4); 2022 m. rugsėjo 15 d. įsakymu Nr. V-126 (1.4); 2022 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. V-129 (1.4); 2022 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. V-131 (1.4); 2022 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. V-144 (1.4); 2022 m. lapkričio 3 d. įsakymu Nr. V-150 (1.4); 2022 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. V-163 (1.4);

Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės viešųjų pirkimų darbo reglamentas, patvirtintas Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės direktoriaus 2019 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-7 (14) „Dėl Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamento patvirtinimo“.

Informacijos apie pažeidimus Viešojoje įstaigoje Kelmės ligoninėje teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės direktoriaus 2019 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. V-29

„Dėl VŠĮ Kelmės ligoninės vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų įdiegimo ir jų funkcionavimo užtikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Informacijos apie pažeidimus teikimo tvarkos aprašas).

Apraše nustatyta viešųjų pirkimų poreikio nustatymo, pirkimų planavimo, inicijavimo ir pasirengimo jiems, vykdymo ir vidaus kontrolės tvarka, taip pat nustatyta pirkimo sutarties sudarymo ir vykdymo tvarka, nustatytos viešųjų pirkimų procese dalyvaujančių asmenų (pirkimo iniciatoriaus, pirkimo organizatoriaus ir pirkimų prevencinę kontrolę atliekančio asmens) funkcijos. Be to, šiuo viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašu yra patvirtinta Pirkimo paraiškos forma (1 priedas), Reikalingų pirkti prekių, paslaugų ir darbų sąrašo forma (2 priedas), Ligoninės viešųjų pirkimų plano forma (3 priedas), Pirkimo organizatoriaus atliktų mažos vertės pirkimų ataskaitos forma (4 priedas), Tiekėjų apklausos pažyma (5 priedas), Viešojo pirkimo sutarties keitimo procedūros patikros lapas (6 priedas), Konfidencialumo pasižadėjimo forma (6 priedas). Konfidencialumo pasižadėjimas (7 priedas). Analizės metu nustatyta, kad visos išvardintos formos yra skelbiamos Ligoninės interneto svetainėje skiltyje „Viešųjų pirkimai“.

Ligoninėje lygiagrečiai Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo yra priimti ir galioja vidaus teisės aktai, numatantys pareigą vengti interesų konfliktų, o jiems gresiant nusišalinti nuo sprendimų priėmimo (Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi ir kontrolės tvarkos aprašas; Pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašas). Darbuotojai su minėto pobūdžio teisės aktais yra supažindinami individualiai. Ligoninėje yra įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas.

Analizuojamu laikotarpiu, Aprašas buvo keistas vieną kartą – 2022 m. birželio 7 d. įsakymu V-82 (1.4). Aprašo keitimą sąlygojo STT Išvadoje pateikti pasiūlymai Asmens sveikatos priežiūros įstaigų viešųjų pirkimų vykdymo srityje atsižvelgiant į kritines antikorpucines pastabas. Aprašas pasipildė konkrečiomis nuostatomis, papildomais reikalavimais pirkimų iniciatoriams ir organizatoriams, siekiant viešųjų pirkimų skaidrumo ir viešumo.

Skaidrių viešųjų pirkimų svarba ir siekis atsispindi ir Šakinėje korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2020–2022 metų programoje, kur 36.4 papunktyje įtvirtintas vienas iš minėtos programos tikslų - siekti skaidrumo, efektyvumo sveikatos priežiūros sistemos įstaigų viešųjų pirkimų srityje bei užtikrinti pagrindinį viešųjų pirkimų tikslą – racionaliai naudoti skirtas lėšas. Šiam tikslui pasiekti, 37.4 papunktyje iškeltas viešųjų pirkimų skaidrinimo uždavinys.

Viešųjų pirkimų įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad komisija dirba pagal ją sudariusios perkančiosios organizacijos patvirtintą darbo reglamentą, yra jai atskaitinga ir vykdo tik rašytines jos užduotis ir įpareigojimus. Be to, Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo 14 punkte nurodyta, kad pirkimų organizatorius ir komisija yra atskaitingi perkančiajai organizacijai ir vykdo tik rašytines jos užduotis bei įpareigojimus. Atitinkamai Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo

tvarkos aprašo 20 punkte įtvirtinta, kad viešojo pirkimo komisija dirba pagal perkančiosios organizacijos vadovo įsakymu patvirtintą viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentą.

Apibendrinant viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą, galima teigti, kad Ligoninė yra priėmusi būtinus teisės aktus, reikalingus įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų įgyvendinimui, reglamentuojančius analizuojamą veiklos sritį. Vidaus teisės aktuose įtvirtinti sprendimų priėmimo principai, apibrėžti sprendimus priimančios subjektai, nurodytos ir atskirtos jų funkcijos.

Pirkimų poreikio nustatymo ir planavimo etapas.

Vadovaujantis Aprašo 24 punktu, Ligoninės reikmėms reikalingų pirkti prekių, paslaugų ar darbų poreikį formuoja pirkimų iniciatoriai. Jie kiekvienų einamųjų metų pabaigoje, ne vėliau kaip iki gruodžio 1 d., elektroniniu paštu pateikia už pirkimų planavimą, organizavimą ir pirkimų organizavimo priežiūrą atsakingam asmeniui (viešųjų pirkimų specialistui).

Viešųjų pirkimų specialistas, pagal iš pirkimų iniciatorių gautą pirkimų poreikį, rengia ligoninės pirkimų plano projektą, kaip nurodyta Aprašo 27 p. Parengtas pirkimų plano projektas derinamas su pirkimų iniciatoriais ir Apskaitos ir finansų skyriaus vedėju – vyriausiuoju finansininku ir iki gruodžio 31 d. teikiamas ligoninės direktoriui tvirtinti (Aprašo 28 punktas). Be to, už viešųjų pirkimų atlikimą atsakingas asmuo, vadovaujantis Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 29 punktu, parengia pirkimų suvestinę ir ją ne vėliau kaip iki einamųjų biudžetinių metų kovo 15 d. paskelbia CVP IS.

Aprašo 30 punkte numatyta galimybė atsiradus poreikiui tikslinti Pirkimų planą. Pirkimų iniciatorius pateikia tarnybinį pranešimą Viešųjų pirkimų specialistui, kuris plano pakeitimą suderina su Aprašo 28 punkte nurodytais darbuotojais ir teikia tvirtinti direktoriui.

2022 metų Viešųjų pirkimų planas Ligoninės direktoriaus patvirtintas 2022 m. kovo 15 d. Po plano patvirtinimo, vykdyta 19 plano pakeitimų.

Galima teigti, kad pirkimų iniciatoriai, netinkamai apskaičiavo, numatė ir pateikė pirkimų poreikį, nors dalis Viešųjų pirkimų plano pakeitimų padaryta, atsiradus metų eigoje nenumatytam poreikiui. Taip pat nenumatytas to paties tipo prekių pirkimų sujungimas. Nuo balandžio mėnesio Ligoninėje pradėjus dirbti kitam viešųjų pirkimui specialistui, buvo jungiamos į atskirus pirkimus suskaidytos vienuolikos pirkimų vertės, kaip pvz.: medicininė įranga 33100000 grupė, vienkartinės medicininės prekės 33140000.

Pažymėtina, kad viešųjų pirkimų plano pakeitimai daryti nesivadovaujant Aprašo 30 punkto reikalavimais ir pirkimų organizatoriai tarnybinius pranešimus teikė ne viešųjų pirkimų specialistui, atsakingam už pirkimų planavimą, organizavimą ir pirkimų organizavimo priežiūrą, bet Ligoninės direktoriui, taip sudarydami papildomą, bereikalingą darbo krūvį įstaigos vadovui.

Pirkimų inicijavimo ir pasirengimo jam etapas.

Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 14 punkte nurodyta, kad prieš pradėdami vykdyti jiems nustatytas funkcijas, Įstaigos darbuotojai ar pagalbinės pirkimų veiklos paslaugų teikėjų darbuotojai, Pirkimų iniciatorius, Pirkimų organizatorius, Viešųjų pirkimų komisijos nariai, ekspertai, stebėtojai, dalyvaujantys pirkimo procedūrose ar galintys daryti įtaką jos rezultatams, turi pasirašyti nešališkumo deklaraciją (forma patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1S-93 „Dėl nešališkumo deklaracijos tipinės formos patvirtinimo“) ir konfidencialumo pasižadėjimą. Taip pat, išvardinti asmenys bei pirkimų vykdytojo vadovas. turi užpildyti arba atnaujinti privačių interesų deklaracijas, kaip tai nurodyta Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme.

Svarbu pažymėti, kad 2022 metais visi viešųjų pirkimų vykdyme dalyvavę asmenys yra užpildę ir pasirašę nešališkumo deklaracijas ir konfidencialumo pasižadėjimus ne rečiau kaip vieną kartą metuose, o viešųjų pirkimų komisijų nariai ir po keletą kartų, priklausomai nuo vykdytų pirkimų skaičiaus.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 5 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad nepateikę deklaracijos, neturi teisės dalyvauti pirkimų procedūrose ir turi būti atšaukti iš atitinkamų pareigų. VŠĮ Kelmės ligoninės privačių interesų deklaravimo ir nusišalinimo tvarkos apraše 9 punkte taip pat akcentuojama, kad privačius interesus privalo deklaruoti visi, kurių pareigybės įrašytos Ligoninės direktorius įsakymu patvirtintame sąraše.

Specialistas, Ligoninėje atliekantis Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo įgyvendinimo ir laikymosi kontrolę, privačių interesų deklaracijų tikrinimo bei teikimo stebėseną, konsultavimą privačių interesų deklaravimo ir interesų konfliktų prevencijos klausimais, nurodė, kad ne visi pirkimų procedūrų vykdytojai laiku pateikė deklaracijas į VTEK Privačių interesų deklaracijų informacinę sistemą „PINREG“.

Šis faktas patvirtina, kad nors Ligoninėje detalčiai reglamentuotas privačių interesų deklaravimo procesas, tačiau trūksta pareigingumo ir kontrolės viešųjų pirkimų procedūrų vykdytojams – nepradėti pirkimų procedūrų, neužpildžius ar neatnaujinus privačių interesų deklaracijos.

Atsižvelgiant į STT Išvadoje pateiktus pasiūlymus, 2022 m. birželio 7 d. įsakymų Nr. V-82 (1.4) pakeistas Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir vidaus kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Ligoninės direktoriaus 2021 m. rugsėjo 24 d. įsakymu Nr. V-166 (1.4). Pakeistas 18.1. punktas, kuriame nurodoma, kad pirkimų iniciatorius atlieka rinkos tyrimą: ne mažiau 3 tiekėjai, kai pirkimo vertė didesnė kaip 10000 Eur be PVM, išskyrus atvejai kai pateikiamas argumentuotas pagrindimas. Taip pat Aprašas papildytas 18.7. papunkčiu kuriame dėstoma: „Vykdoma rinkos konsultacija, nepriklausomai nuo Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų, jeigu įsigyjamas pirkimo

objektas yra sudėtingas, pirkimo iniciatorius nežino, ką jam gali pasiūlyti rinka, koks variantas iš egzistuojančiųjų patenkintų jo turimus poreikius ir jam reikia pagalbos identifikuojant jam tinkamiausią sprendimą, norint tinkamai nustatyti pirkimo objektui keliamus reikalavimus.“ Pakeistas ir 1 priedas „Pirkimo paraiška“, kuris papildytas pastraipa, reikalaujančia nurodyti informaciją apie atliktą rinkos tyrimą.

Siekiant didesnės kontrolės ir, kad būtų perkamos tik suplanuotos prekės, darbai ir paslaugos, pakeistas Aprašo 34 punktą, kuriame nebeliko nuostatos, kad paraiška gali būti nepildoma, jei numatomos sudaryti pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 500 Eur be PVM.

Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės direktoriaus 2020 m. lapkričio 30 d. įsakymu V-142 (1.4) „Dėl asmenų, atsakingų už pirkimų vykdymo procedūras, skyrimo“ paskirti Ligoninės darbuotojai, atsakingi už viešųjų pirkimų iniciavimą ir organizavimą, viešųjų pirkimų sutarčių vykdymo kontrolę bei atsakingi už prevencinę pirkimų ir pirkimų sutarčių vykdymo kontrolę. Taip pat atsakingi už sutarčių viešinimą CVPIS.

2022 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. V-117 (1.4) „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir pirkimų organizatorių paskyrimo“, išvardinti ligoninės darbuotojai paskirti viešųjų pirkimų organizatoriais (iniciatoriais). Reikia suprasti, kad kiekvienas organizatorius yra ir pirkimų iniciatorius. Šio įsakymo 3.1. punkte nurodyta, kad pirkimo iniciatoriais Ligoninėje yra bet kuris Ligoninės skyriaus vedėjas ar kito padalinio vadovas arba bet kuris Ligoninės darbuotojas, kuris nurodo poreikį įsigyti reikalingų prekių, paslaugų ir arba darbų. Toks teiginys prieštarauja 6.4. punktui, kuriame nurodyta, kad Pirkimų iniciatorius yra įstaigos direktoriaus įsakymu paskirtas darbuotojas.

Pažymėtina, kad 2022 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. V-117 paskirti nauji pirkimų iniciatoriai ir organizatoriai, ir neliko kai kurių darbuotojų bei atliekamų funkcijų, nurodytų 2020 m. lapkričio 30 d. įsakyme Nr. V-142 ((1.4), tačiau šis įsakymas nepanaikintas, galiojantis.

Apibendrinant, galima teigti kad iš esmės pirkimų inicijavimas yra detalai reglamentuotas Ligoninės vidaus teisės aktuose, tačiau ne visada jais vadovaujamosi, o kai kurie teisės aktai ar jų punktai yra keistini. Siekiant išvengti klaidų ar piktnaudžiavimo rizikų pirkimų inicijavimo etape, tikslinga kelti (ugdyti) pirkimo iniciatorių, ypač į pareigas naujai priimtų ir neturinčių atitinkamos patirties, kompetencijas viešųjų pirkimų srityje.

Pirkimų vykdymo etapas.

Viešuosius pirkimus teisės aktų nustatytais atvejais Ligoninėje vykdo pirkimo organizatorius arba viešųjų pirkimų komisija. Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 6.4. papunktyje pateikta pirkimo organizatoriaus sąvoka (Įstaigos direktoriaus paskirtas darbuotojas, kuris Įstaigos nustatyta tvarka organizuoja ir atlieka mažos vertės viešuosius pirkimus, pagal preliminarąją sutartį vykdomo atnaujinto tiekėjų varžymosi procedūras arba dinaminės pirkimo

sistemos pagrindu atliekamo pirkimo procedūras, kai tokiems pirkimams atlikti nesudaroma Viešųjų pirkimų komisija).

Pirkimo organizatoriaus atliekamos funkcijos detalai reglamentuotos Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 40 punkte, o viešojo pirkimo komisijos funkcijos išvardytos viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 39 punkte.

Analizės metu nustatyta, kad ligoninėje iki 2023 m. balandžio 12 d. buvo sudaryta nuolatinė viešųjų pirkimų komisija. Po nurodytos datos, kai pirkimui atlikti sudaroma viešojo pirkimo komisija, Ligoninės direktoriaus įsakymu yra sudaroma viešojo pirkimo komisija konkrečiam pirkimui. Kiekvienos komisijos sudėtyje yra slaugos administratorius ir viešųjų pirkimų specialistas ir konkretaus pirkimo organizatorius (iniciatorius), bei su pirkimu susijusio ligoninės padalinio darbuotojas (pagal poreikį). Komisija savo darbe vadovaujasi Viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamentu, patvirtintu Ligoninės direktoriaus 2019 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-7 (1.4) „Dėl Viešosios įstaigos Kelmės ligoninės darbo reglamento patvirtinimo“. Taip pat nustatyta, kad per analizuojamą laikotarpį komisija atliko 14 pirkimų,

Siekiant išvengti klaidų pirkimų dokumentuose ar neatitikčių teisės aktų reikalavimams, rekomenduojama ir viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentą papildyti nuostatomis, suteikiančioms teisę komisijai, jei reikalinga, siūlyti papildomus kvalifikacijos ir techninės specifikacijos reikalavimus, tiekėjų pašalinimo pagrindus, kokybės vadybos, aplinkos apsaugos standartus, pasiūlymų vertinimo kriterijus, pagrindines pirkimo sutarties sąlygas, kurių nenurodė pirkimų iniciatorius arba siūlyti pateiktų reikalavimų pataisymus, kaip numatyta Aprašo 20.2. papunktyje.

Be to, rekomenduojama papildyti viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentą nuostata, kad viešojo pirkimo komisija perduoda informaciją atsakingiems asmenims įtraukti tiekėjus į melagingą informaciją pateikusių tiekėjų sąrašus, kaip nurodyta Viešųjų pirkimų įstatymo 52 straipsnyje, jei pirkimo procedūrų metu tiekėjas nuslėpė ar pateikė melagingą informaciją, kaip nustatyta Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 4 punkte.

Būtina atkreipti dėmesį, kad komisijos darbo reglamente yra vadovaujamosi teisės aktu, kuris negalioja nuo 2017 m. vasario 2 d.

Ligoninės privačių interesų deklaravimo ir nusišalinimo tvarkos aprašo IV skyriuje detalai reglamentuota nusišalinimo bei nušalinimo nuo dalyvavimo rengiant, svarstant ar priimant sprendimus, jei tai gali sukelti interesų konfliktą, tvarka. Be to, privačių interesų deklaravimo ir nusišalinimo tvarkos aprašo 1 priede yra patvirtinta pranešimo apie nusišalinimą forma.

Analizuojamu laikotarpiu nusišalinimų iš pirkimų vykdytojų negauta.

Atliekant analizę vertinta, ar visi darbuotojai, dalyvaujantys viešuosiuose pirkimuose, yra pateikę privačių interesų deklaracijas. Nustatyta, kad visi pirkimų procedūrų vykdytojai Privačių

interesų registre (toliau – PINREG) yra deklaruojant, kad dalyvauja Ligoninės pirkimų procedūrose.

Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad iš esmės užtikrinama galimybė vadovams ir visuomenei susipažinti su viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų privačiais interesais ir taip užkirsti kelią kilti interesų konfliktų situacijoms bei plisti korupcijai.

Pirkimo sutarčių sudarymo ir vykdymo etapas.

Galutinį pirkimo (preliminarijos) sutarties projektą pagal pagrindines pirkimo sutarties sąlygas, atliekant mažos vertės pirkimus parengia Viešųjų pirkimų specialistas arba vadovo paskirtas Pirkimų organizatorius, tarptautinių ir supaprastintų pirkimų atveju – Viešųjų pirkimų komisija. Mažos vertės pirkimų atveju, sutarties projektą gali pateikti ir tiekėjas, su kuriuo numatoma sudaryti sutartį, kaip nurodyta Aprašo 44 punkte.

Apskaitos ir finansų skyriaus darbuotojas informaciją apie sudarytas viešųjų pirkimų sutartis suveda apskaitos programoje „Agnum“. Tuo tarpu Aprašo 49 punkte yra nurodyta, kad informaciją į programą suveda viešųjų pirkimų specialistas.

Ligoninės Perkančiosios organizacijos ir tiekėjo įsipareigojimų vykdymo, prekių, paslaugų ar darbų pristatymo (atlikimo, teikimo) terminų laikymosi koordinavimą (organizavimą), taip pat prekių, paslaugų ir darbų atitikties pirkimo sutartyse numatytiems kokybiniais ir kitiems reikalavimams stebėseną vykdo pirkimo organizatoriai (Aprašo 50 p.). Už sutarčių vykdymo priežiūrą atsakingas asmuo, pastebėjęs pirkimo sutarties vykdymo trūkumus ar atsiradus kitoms sutarties vykdymui svarbioms aplinkybėms, privalo raštu kreiptis į tiekėją prašydamas ištaisyti trūkumus ir informuoti už pirkimų planavimą, organizavimą ir pirkimų organizavimo priežiūrą atsakingą asmenį – viešųjų pirkimų specialistą.

Analizės metu nustatyta, kad atskiru sąrašu patvirtintų asmenų, atsakingų už sutarties vykdymą nėra, tačiau peržiūrėjus per analizuojamą laikotarpį raštu sudarytas sutartis, įvykdžius mažos vertės pirkimus, nustatyta, kad ne visais atvejais sutartyje nurodomas asmuo, atsakingas už pirkimo sutarties vykdymo priežiūrą, kaip pvz.: 2022-01-04 paslaugų sutartis su UAB „Limeta“, Nr. SVP/2022-04 IAM-606, 2022-05-10 darbų atlikimo sutartis Nr. 22/05101/SVP-20222-VPS-9.

Taip pat nustatyta, kad keičiant viešojo pirkimo sutartis, nėra pildomas Aprašo 6 priedas „Viešojo pirkimo sutarties keitimo procedūros patikros lapas“, kaip nurodyta Aprašo 6,2. Papunktyje. Ligoninėje nėra paskirto viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę atliekančio asmens. Prevencinės kontrolės vykdymas nenumatytas ir Apraše.

Apie informacijos, susijusios su pirkimais viešaisiais pirkimais, viešinimą.

Viena iš korupcijos riziką viešuosiuose pirkimuose mažinančių priemonių yra informacijos apie viešuosius pirkimus viešinimas. Analizės metu nustatyta, kad Ligoninėje yra paskirti subjektai (pirkimų

organizatoriai, viešųjų pirkimų specialistas, viešųjų pirkimų komisija) atsakingi už informacijos, susijusios su viešaisiais pirkimais, viešinimą.

Informacijos viešinimo CVP IS tvarkos aprašo 30 punktas įpareigoja perkančiąsias organizacijas raštu pateiktus laimėjusių dalyvių pasiūlymus (išskyrus atvejus, kai pirkimo sutartis sudaroma žodžiu) (kai vykdomos derybos, galutinius pasiūlymus), raštu sudarytas pirkimo sutartis, preliminariąsias sutartis, bei vidaus sandorius viešinti CVP IS ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų nuo jų sudarymo, bet ne vėliau nei iki pirmojo mokėjimo pradžios.

Analizės atlikimo metu peržiūrėjus analizuojamu laikotarpiu Ligoninės CVP IS paviešintų atsitiktiniu būdu atrinktų pirkimo sutarčių nustatyta, kad dalis pirkimo sutarčių paviešintos nesilaikant nustatytų terminų, kaip pvz.: 2022-01-13 su UAB „Viržis“ sudaryta pirkimo sutartis Nr. CPO/94642-22489/SVP/2022-09 paviešinta 2022-02-08, 2022-10-04 su UAB „Kavita“ sudaryta sutartis Nr. 2022/VPS-115 paviešinta 2022-11-08. y. praleidus 15 kalendorinių dienų terminą nuo pirkimo sutarties sudarymo.

Apibendrinant, darytina išvada, kad vėluojant paskelbti informaciją yra apribojama suinteresuotų subjektų galimybė laiku gauti aktualią informaciją apie Ligoninės vykdytų viešųjų pirkimų rezultatus bei nesudaromos prielaidos visuomeninei kontrolei. Atsižvelgiant į tai, rekomenduotina nustatyti papildomas vidaus kontrolės priemones, užtikrinančias viešojo pirkimo sutarties ir laimėjusio dalyvio pasiūlymo viešinimą nustatytais terminais.

Ligoninės viešųjų pirkimų specialistas, be informacijos viešinimo CVP IS tvarkos apraše nustatytų reikalavimų, nuo 2022 m. liepos 8 d. papildomai viešina skelbiamas preliminarias vertes ir protokolus CVP IS „Vidaus dokumentai“.

Pirkimų ataskaitų teikimas ir viešinimas yra reglamentuotas Viešųjų pirkimų įstatymo 96 straipsnyje. Šio straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyta, kad teikiama visų per kalendorinius metus sudarytų pirkimo sutarčių, kai pirkimo sutartis sudaroma atliekant Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalyse nurodytus pirkimus ar atliekant supaprastintą pirkimą pagal minėto įstatymo 72 straipsnio 3 dalį, ataskaita per 30 dienų, pasibaigus ataskaitiniams kalendoriniams metams.

Analizės atlikimo metu nustatyta, kad laiku pateikta metinė Atn-3 ataskaita už 2022 metus (paskelbta 2023-01-30).

Išvados

1. Ligoninė yra priėmusi būtinus vidaus teisės aktus, reikalingus įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų įgyvendinimui, reglamentuojančius viešųjų pirkimų sritį. Vidaus teisės aktuose apibrėžti sprendimus priimančys subjektai, jų funkcijos ir atsakomybė. Teisės aktai periodiškai peržiūrimi, tačiau ne visada atnaujinami.

2. Ligoninės pirkimų planavime dalyvauja eilė subjektų (direktorius, viešųjų pirkimų

specialistas, apskaitos ir finansų skyriaus vedėjas-vyriausiasis finansininkas arba jo paskirtas darbuotojas, pirkimų iniciatoriai), todėl darbuotojų galios veikti savo nuožiūra pirkimų planavimo etape yra ribotos.

3. Pirkimų planas 2022 metams patvirtintas neatsižvelgiant į realų prekių, paslaugų ir darbų poreikį, todėl metų bėgyje dažnai keičiamas. Taip pat nepadarytas to paties tipo prekių pirkimų sujungimas.

4. Neužpildyta 2022 metais pirkimo organizatoriaus atliktų mažos vertės pirkimų ataskaita.

5. Analizės atlikimo metu nustatyta, kad Ligoninėje užtikrinamas konfidencialumo pasižadėjimų ir nešališkumo deklaracijų pasirašymas.

6. Ligoninėje detaliam reglamentuotas privačių interesų deklaravimo procesas, tačiau kai kurie viešųjų pirkimų procedūrų vykdytojai laiku neužpildė ar neatnaujino privačių interesų deklaracijų.

7. Ligoninėje atskiro dokumento, kuriuo būtų nustatytas asmenų, atsakingų už viešųjų pirkimų sutarčių vykdymo priežiūrą, sąrašo nėra. Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, paprastai už pirkimų sutarties vykdymą atsakingi asmenys nurodomi pačiose pirkimų sutartyse, tačiau pažymėtina, kad tokio reikalavimo mažos vertės pirkimams nėra. Atitinkamai nustatyta, kad ne visais atvejais, sudarius mažos vertės pirkimo sutartį, joje nurodomas asmuo, atsakingas už pirkimo sutarties vykdymo priežiūrą.

8. Dalis pirkimo sutarčių CVP IS paviešintos nesilaikant nustatytų terminų. Vėluojant paskelbti informaciją yra apribojama suinteresuotų subjektų galimybė laiku gauti aktualią informaciją apie Ligoninės vykdytų viešųjų pirkimų rezultatus bei nesudaromos prielaidos visuomeninei kontrolei.

9. Ligoninės viešųjų pirkimų specialistas, be informacijos viešinimo CVP IS tvarkos apraše nustatytų reikalavimų, nuo 2022 m. liepos 8 d. papildomai viešina skelbiamas preliminarias vertes ir protokolus CVP IS „Vidaus dokumentai“

10. Ligoninėje nustatytos korupcijos rizikos atsiradimą mažinančios priemonės, tačiau nepaskirtas viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę vykdančias asmuo, todėl manytina, kad vidaus kontrolė viešųjų pirkimų srityje dar galėtų būti tobulinama ir taip užtikrinti savalaikę viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę.

Nepaisant aukščiau išdėstytų išvadų ir nustatytų trūkumų, viešųjų pirkimų procesas Ligoninėje vykdomas gana sklandžiai.

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, galima teigti, kad Ligoninėje korupcijos pasireiškimo tikimybė viešųjų pirkimų srityje yra maža. Korupcijos pasireiškimo tikimybė analizuotoje veiklos srityje dar sumažėjo nuo 2022 metų antro pusmečio, atlikus viešųjų pirkimų procesą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus.

Pasiūlymai

Atsižvelgiant į Vertinimo išvadoje nurodytus trūkumus ir (ar) galimas rizikas viešųjų pirkimų procese, rekomenduojama taikyti šias korupcijos riziką mažinančias priemones:

1. Patikslinti Ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir vidaus kontrolės tvarkos aprašą, atsižvelgiant į Vertinimo išvadoje pateiktus pastebėjimus ir rekomendacijas.
3. Nusistatyti ir pasitvirtinti tas formas, kurios yra privalomos viešųjų pirkimų vykdyme, ir jas pildyti.
4. Stiprinti viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę.
5. Patikslinti Ligoninės viešųjų pirkimų komisijų darbo reglamentą, atsižvelgiant į Vertinimo išvadoje pateiktus pastebėjimus ir rekomendacijas.
6. Viešųjų pirkimų specialistui nuolat priminti viešųjų pirkimų komisijų nariams bei pirkimų organizatoriams dėl privačių interesų deklaravimo bei nusišalinimo (esant būtinumui).
7. Nustatytais terminais, nevēluojant CVP IS viešinti pirkimo sutartis.
8. Nuolat kelti viešųjų pirkimų procese dalyvaujančių asmenų kompetencijas viešųjų pirkimų ir korupcijos prevencijos srityse.

Juristė, kuriai pavesta vykdyti už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingam asmeniui priskirtinas funkcijas

Irena Sirusienė